

Гофман М.О.,

*Кандидат економічних наук, доцент,
ВНЗ «Університет економіки та права «Крок», м. Київ, Україна,*

e-mail: MiroslavaG@krok.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3977-7584>

Букуша Т.В.,

Студентка, ВНЗ «Університет економіки та права «Крок», м. Київ, Україна,

e-mail: bukshatv@krok.edu.ua

ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНУ НАУКУ УЯВЛЕНЬ М. І. ТУГАН- БАРАНОВСЬКОГО ПРО ЕКОНОМІЧНИЙ ЦИКЛ

***Анотація.** Тези присвячені вивченню впливу уявлень М. І. Туган-Барановського про економічний цикл на розвиток економічної науки. Зосереджено увагу на теоретичних розробках вченого, який досліджував механізми економічних коливань, роль інвестицій та заощаджень, а також взаємозв'язок між різними секторами економіки. Приділено увагу проблемі промислових криз та їхніх соціальних наслідків, що дозволило сформулювати нові підходи до розуміння причин та закономірностей економічних циклів. Ці дослідження мали значний вплив на подальший розвиток теорій економічних коливань та наукову основу для розробки ефективної економічної політики.*

***Ключові слова:** М. І. Туган-Барановський, інвестиційна теорія циклу, промислові кризи, теорія економічних коливань.*

Актуальність тематики, пов'язаної з ідеями Туган-Барановського про економічні цикли, визначається сучасними викликами, що стоять перед економічними системами в усьому світі. Незважаючи на значні досягнення в теоретичному осмисленні економічних циклів, проблема розуміння та прогнозування економічних коливань залишається ключовою для забезпечення стабільності національних та глобальних економік. Теорії Туган-Барановського про взаємозв'язок між інвестиціями, заощадженнями, позичковим капіталом та промисловими кризами дають змогу глибше зрозуміти механізми, через які кризи повторюються, та вплив криз на

економічний розвиток. В умовах глобалізації, фінансових криз та циклічних спадів ідеї Туган-Барановського допомагають підтримувати стабільність економічної політики та вдосконалювати способи прогнозування та запобігання кризам. З огляду на важливість розробки ефективних механізмів реагування на економічні коливання, вивчення внеску Туган-Барановського в економічну науку має велике значення для дослідників і практиків у сфері макроекономічного регулювання. [4]

Метою цього дослідження є аналіз внеску Туган-Барановського в теорію економічних циклів, зокрема вивчення його поглядів на механізми економічних коливань та роль інвестицій, заощаджень і позичкового капіталу в економічному розвитку.

Дослідження також має на меті визначити актуальність теоретичних розробок цього вченого для сучасної економіки, зокрема для розробки ефективних стратегій економічної політики в умовах циклічних коливань і криз. Метою дослідження також є з'ясування практичного значення ідей Туган-Барановського для аналізу причин і наслідків економічних криз та формулювання рекомендацій для сучасних економістів і політиків щодо стабілізації економічної ситуації в умовах глобальних фінансових проблем. Основна ідея дослідження полягає в тому, що внесок М.І. Туган-Барановського в теорію економічних циклів полягає у формулюванні важливих концепцій щодо причин і механізмів економічних коливань, зокрема через взаємозв'язок між заощадженнями, інвестиціями, позичковим капіталом і промисловими кризами. Туган-Барановський показав, що ділові цикли не є випадковими, а є результатом дисбалансів в економіці, зокрема розподілу капіталу. [4]

Дисбаланс між заощадженнями та інвестиціями: Туган-Барановський стверджував, що основною причиною коливань ділового циклу є дисбаланс між заощадженнями та інвестиціями. Якщо інвестиції перевищують заощадження, економіка переживає бум, і навпаки; [1]

Роль позичкового капіталу: він підкреслював, що зростання кредитних ставок свідчить про нестачу вільного капіталу, що призводить до скорочення інвестицій та економічного спаду. Це особливо важливо для розуміння фінансових криз, які часто є наслідком перегрітої економіки. [1]

Промислові кризи та їх причини Туган-Барановський підкреслював, що капіталізм створює для себе ринок, але це часто відбувається нерівномірно і спричиняє кризи. Зокрема, він стверджував, що надвиробництво та незбалансований розподіл праці є основними причинами економічних криз. [2]

Взаємозв'язки між секторами економіки: Туган-Барановський зазначав, що розширення виробництва в одному секторі стимулює попит в інших секторах, створюючи мультиплікативний ефект. Таким чином, зміни в одному секторі економіки можуть мати значний вплив на інші сектори. [4]

Важливість цін на залізо як індикатора економічного циклу: вчені відзначали, що зміни цін на ключову сировину, таку як залізо, прямо корелюють з фазами економічного циклу і дозволяють прогнозувати можливі зміни економічної кон'юнктури. Таким чином, ідеї Туган-Барановського щодо економічних циклів не лише розкривають внутрішні механізми економічних коливань, а й формують підхід до аналізу та стабілізації економічних криз, який є актуальним в сучасних умовах. Обґрунтування актуальності теми Вивчення ідей М.І. Туган-Барановського щодо економічних циклів має велике значення для сучасної економічної науки, оскільки дозволяє глибше зрозуміти механізми економічних коливань, що впливають на розвиток національної та світової економіки. Ідеї Туган-Барановського про роль інвестицій, заощаджень і позичкового капіталу та взаємозв'язок різних секторів економіки є важливими для розробки стратегій макроекономічного регулювання та запобігання кризовим явищам. З огляду на сучасні економічні виклики, особливо фінансову кризу та коливання ділового циклу, вивчення теоретичного доробку цього вченого є важливим для розуміння причин і наслідків кризових явищ. [3]

Економічна циклічність як результат дисбалансів Туган Барановський вважав, що економічні цикли є результатом дисбалансу між заощадженнями та інвестиціями. Зміни в інвестиційній активності, які залежать від рівня заощаджень, є основними факторами, що визначають фази ділового циклу (підйоми і спади). [2]

Інвестиційна теорія циклу: Туган-Барановський розробив інвестиційну теорію циклу, в якій заощадження та інвестиції є основними факторами коливань ділового циклу. Заощадження та інвестиції є основними рушійними силами коливань ділового циклу, а циклічні коливання відбуваються тоді, коли порушується пропорційний зв'язок між ними. Інвестиції зростають під час бумів, а заощадження зменшуються під час рецесій. [2]

Роль позичкового капіталу в циклі Вчені відзначають, що зростання кредитних ставок є ознакою дефіциту вільного капіталу, що призводить до скорочення інвестицій і сприяє рецесіям. Вивчення цього процесу є важливим для аналізу фінансових криз.[2]

Причини промислових криз Туган-Барановський стверджував, що капіталізм створює власні ринки, але кризи виникають через нерівномірний розподіл капіталу. Зокрема, перевиробництво та нерівномірний розподіл праці призводять до падіння виробництва та економічних криз. [2]

Взаємозв'язок між секторами економіки: збільшення виробництва в одному секторі стимулює попит в інших секторах, створюючи ефект мультиплікатора. Туган-Барановський підкреслював, що бізнес-цикли не є ізольованими, а взаємопов'язані між різними секторами економіки; [3]

Зміна цін на залізо як індикатор циклу: вчений зазначав, що ціни на ключові матеріали, такі як залізо, тісно пов'язані з фазами бізнес-циклу. Тому ціни на ресурси можна використовувати як індикатор економічної кон'юнктури. [5]

Аргументи на підтримку цих тез:

- Дослідження економічних криз показують, що основними причинами рецесій є нерівномірний розподіл капіталу та інвестицій. Ці фактори стали важливими для прогнозування та розуміння кризових явищ; [5]
- Роль інвестицій Вивчення змін в рівні інвестицій дозволяє передбачити фазу зростання або спаду економіки. Це підтверджується як теоретичними дослідженнями Тугана Барановського, так і практичними спостереженнями за поведінкою економіки в умовах циклічних коливань. [5]
- Взаємозв'язок між секторами економіки: хоча Туган-Барановський зазначав, що відновлення економіки в одному секторі може стимулювати розвиток в інших секторах Це підтверджується ефектом мультиплікатора в сучасних економічних дослідженнях. [4]
- Прогнозування цін на матеріали Коливання цін на стратегічні ресурси, такі як залізо, відображають загальний стан економічного циклу, що є важливим інструментом для аналізу економічної кон'юнктури. Ці аргументи підтверджують важливість теоретичного доробку Тугана Барановського для розуміння сучасних економічних процесів і розвитку досліджень у цій галузі.[4]

Висновок: Можна стверджувати, що внесок М. І. Туган-Барановського в економічну науку, зокрема в розробку теорії економічного циклу, має величезне значення для сучасного розуміння економічних процесів. Його ідеї про взаємозв'язок між заощадженнями, інвестиціями, позичковим капіталом і промисловими кризами дозволяють глибше зрозуміти механізми економічних коливань та сприяють розвитку сучасних підходів до аналізу і прогнозування економічних циклів. Внесок Туган-Барановського залишається актуальним і в наш час, оскільки його теоретичні розробки сприяють розробці ефективних стратегій економічного регулювання і стабілізації в умовах глобальних

фінансових викликів. Розуміння та застосування його ідей є важливим не лише для науковців, а й для практичних економістів і політиків, які займаються регулюванням макроекономічної ситуації в країні та світі.

Список використаних джерел:

- 1.Електронна бібліотека для науковців з доступом до статей, рецензій та досліджень у сфері економіки та інших наук [URL:https://www.jstor.org](https://www.jstor.org) (дата звернення 04.02.2025)
- 2.Електронна бібліотека України URL: <https://elib.nplu.org> (дата звернення 04.02.2025)
- 3.Наукова соціальна мережа з пошуку статей і досліджень. URL: <https://www.researchgate.net> (дата звернення 04.02.2025)
- 4.Науковий пошуковик академічних статей, книг, дисертацій та інших наукових робіт з різними економічними теоріями URL: <https://scholar.google.com> (дата звернення 06.02.2025)
- 5.Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського URL: <https://nbuv.gov.ua> (дата звернення 03.02.2025)